

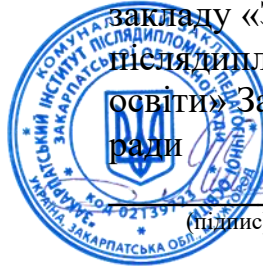
**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАКАРПАТСЬКИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

СХВАЛЕНО

Вченою радою
КЗ «ЗІППО» ЗОР
«12» січня 2026 р.,
протокол № 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

В.о. директора Комунального
закладу «Закарпатський інститут
післядипломної педагогічної
освіти» Закарпатської обласної
ради

Сивохоп Я.М.
(прізвище та ініціали)

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної
середньої освіти, діяльність яких спрямована на забезпечення реалізації
Державного стандарту базової середньої освіти
«ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ
ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧНІВ З
ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ НА РІВНІ БАЗОВОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»**

Розробник(и): Комунальний заклад «Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти» Закарпатської обласної ради (Олос М.Ю., методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти Комунального закладу «Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти» Закарпатської обласної ради)

Напрямок підвищення кваліфікації: Особливості впровадження інклюзивного навчання та реалізація педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на рівні базової середньої освіти.

Розроблено на основі типової програми: Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН України від 12.10.2022 № 904).

Термін дії програми: з 19.01.2026 до 30.12.2030 року.

Рецензенти: Утьосова О.І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної, початкової та інклюзивної освіти Комунального закладу «Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти» Закарпатської обласної ради;

Рого Г.І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної початкової та інклюзивної освіти Комунального закладу «Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти» Закарпатської обласної ради.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Актуальність Програми зумовлена реалізацією державної політики у сфері забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами (ООП), упровадженням інклюзивного навчання у закладах базової середньої освіти, оновленням змісту та підходів Нової української школи, а також необхідністю підвищення професійної компетентності педагогічних працівників щодо організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних освітніх потреб учнів. Програма спрямована на формування в педагогів здатності ефективно реалізовувати інклюзивне навчання, забезпечувати педагогічну підтримку учнів з ООП, працювати в команді психолого-педагогічного супроводу, застосовувати адаптації та модифікації освітнього процесу відповідно до індивідуальної програми розвитку (ІПР).

Програму укладено відповідно до положень законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», постанова Кабінету Міністрів України, зокрема від 30 грудня 2015 року №1187 «Про затвердження Ліцензійних умов впровадження освітньої діяльності», від 14 грудня 2026 року № 988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «нова українська школа» на період до 2029 року», від 21 серпня 2019 року №800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників», професійного стандарту за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти», іншими нормативно-правовими актів, що регулюють діяльність вчителя та з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх зарубіжних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі освіти та професійного розвитку педагогів.

Цільова група: учителі закладів загальної середньої освіти, які забезпечують реалізацію нового Державного стандарту базової середньої освіти в другому циклі базової середньої освіти (7-9 класи).

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС)..

Особливості реалізації програми: Теоретична складова Програми реалізовується через лекції, відеолекції, вебінари, відеоконференції тощо. Навчальні заняття в синхронному режимі при дистанційній формі навчання проводяться з використання спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі проводяться в різних формах. Самостійна робота слухачів передбачає пошук, опрацювання навчальних матеріалів відповідно до запропонованих завдань, створення групових проєктів тощо. Здійснюється самостійна робота в позанавчальний час.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: Підвищення професійної компетентності педагогічних працівників щодо впровадження інклюзивного навчання та реалізації

педагогічної підтримки учнів з особливими освітніми потребами на рівні базової середньої освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

ознайомити педагогів із нормативно-правовими засадами інклюзивного навчання;

сформувати розуміння особливостей розвитку та освітніх потреб учнів з різними нозологіями;

удосконалити навички планування та реалізації індивідуальної програми розвитку;

навчити застосовувати педагогічні адаптації та модифікації освітнього процесу;

розвинути здатність до командної взаємодії у процесі психолого-педагогічного супроводу;

сформувати навички створення безпечного, підтримувального та недискримінаційного освітнього середовища.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

Б3. Компетентність педагогічного партнерства;

В1. Інклюзивна компетентність;

В2. Здоров'язбережувальна компетентність.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Після завершення програми слухачі :

- знають нормативно-правову базу інклюзивного навчання;
- розуміють особливості організації інклюзивного освітнього середовища у 7–9 класах;
- уміють розробляти та реалізовувати ППР;
- застосовують адаптації та модифікації змісту, методів і форм навчання;
- ефективно взаємодіють з фахівцями команди супроводу та батьками;
- забезпечують педагогічну підтримку учнів з ООП.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:

оцінювання результатів навчання слухачів у межах Програми здійснюється на засадах компетентнісного підходу та спрямоване на визначення рівня сформованості професійних умінь щодо оцінювання навчальних досягнень учнів з математики.

Система оцінювання результатів навчання є комплексною та передбачає:

- **поточне оцінювання**, що здійснюється під час виконання практичних завдань, участі у тренінгах, групових обговореннях;
- **формувальне оцінювання**, спрямоване на надання зворотного зв'язку, уточнення розуміння сутності компетентнісного підходу до оцінювання результатів навчання учнів на уроках математики, удосконалення навичок оцінювання навчальних досягнень учнів відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти;

- **підсумкове оцінювання**, яке здійснюється у формі підсумкового тесту з 30 запитань (прохідний бал – 18).

Документ про підвищення кваліфікації: Сертифікат встановленого зразка із зазначенням кількості годин та кредиту ЄКТС.

Вартість: 750 грн.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено поєднання лекційних, практичних занять та самостійної роботи слухачів. Особливістю навчання є аналіз практичних ситуацій інклюзивного освітнього процесу, робота з прикладами ІПР, педагогічних адаптацій і модифікацій. Самостійна робота передбачає опрацювання нормативних документів, виконання індивідуальних завдань, підготовку практичних кейсів. Підсумкові заходи – підсумкове тестування.

Зміст програми складається з **4 модулів** та **12 взаємопов'язаних тем**. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест із 20 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, — 100 балів. Прохідний бал — 60. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат державного зразка. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, з них: 12 год — лекційні заняття, 14 год — практична робота, 2 год — самостійна робота, 2 год — контрольні заходи.

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
Модуль 1. Організація інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти					
Тема 1.1. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів): загальна характеристика вірогідного прояву, ступінь прояву, рівень підтримки	2	-	-	-	2
Тема 1.2. Особливості надання педагогічної підтримки	-	2	-	-	2
Тема 1.3. Принципи забезпечення ефективного переходу учнів з особливими освітніми потребами від початкової до базової освіти	2	-	-	-	2
Разом за модулем	4	2	-	-	6

МОДУЛЬ 2. Особливості діяльності команди психолого-педагогічного супроводу супроводу дитини з особливими освітніми потребами в ЗЗСО на рівні базової середньої освіти

Тема 2.1. Склад та основні функції учасників Команди супроводу дитини з особливими освітніми потребами	2	-	-	-	2
Тема 2.2. Розроблення та впровадження індивідуальної програми розвитку (ІПР) дитини з особливими освітніми потребами	-	2	2	-	4
Тема 2.3. Роль батьків як рівноправних членів Команди у розробленні ІПР та моніторингу результатів навчання дітей	2	-	-	-	2
Разом за модулем	4	2	2	-	8

МОДУЛЬ 3. Партнерство вчителя й асистента вчителя на рівні базової середньої освіти

Тема 3.1. Практика та моделі співучительювання вчителя й асистента вчителя	-	2	-	-	2
Тема 3.2. Співпраця з іншими фахівцями (психологами, учителями-дефектологами, фахівцями ІРЦ та іншими). Особливості взаємодії вчителя з батьками.	-	2	-	-	2
Тема 3.3. Роль асистента дитини (учня). Розмежування функцій асистента вчителя та асистента дитини (учня)	2	-	-	-	2
Разом за модулем	2	4	-	-	6

МОДУЛЬ 4. Поняття та принцип універсального дизайну у навчанні

Тема 4.1. Застосування диференційованого підходу до планування навчальних завдань, методів навчання, способів і форм оцінювання результатів навчання учнів	-	2	-	-	2
Тема 4.2. Поняття та стратегії розумного пристосування. Допоміжні засоби для навчання осіб з особливими освітніми потребами.	2	2	-	-	4
Тема 4.3. Загальношкільний підхід до створення безбар'єрного, безпечного інклюзивного середовища. Ресурсна кімната в закладі освіти	-	2	-	-	2
Підсумкові заходи	2	6	-	2	8
Усього	12	14	2	2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Організація інклюзивного навчання на рівні базової середньої освіти

Тема 1.1. Категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів): загальна характеристика вірогідного прояву, ступінь прояву, рівень підтримки

Основний підхід до організації освітнього процесу.

Психолого-фізіологічні особливості учнів підліткового віку.

Розглядаються категорії (типи) особливих освітніх потреб, їх характерні прояви у підлітковому віці, ступені прояву труднощів та визначення рівнів підтримки (1–5). Акцент — на співвідношенні освітніх бар'єрів і необхідних адаптацій/модифікацій.

Тема 1.2. Особливості надання педагогічної підтримки

Висвітлюються підходи до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних потреб учнів: адаптація змісту навчального матеріалу; модифікація навчальних цілей (за потреби); диференціація завдань; варіативність форм і способів оцінювання; створення психологічно безпечного середовища.

Розглядаються практичні приклади підтримки на різних рівнях (від мінімальної допомоги до інтенсивного супроводу).

Тема 1.3. Принципи забезпечення ефективного переходу учнів з особливими освітніми потребами від початкової до базової освіти

Аналізуються ризики та труднощі адаптації учнів з ООП у 5 класі (збільшення кількості вчителів, нові вимоги до самостійності, складність предметного навчання).

Розглядаються механізми забезпечення наступності: передача інформації між ланками освіти; оновлення ІПР; підготовка педагогів-предметників; психологічна підтримка дитини та батьків; поетапна адаптація до нових умов навчання.

Формування цілісного бачення організації інклюзивного навчання у базовій школі з урахуванням вікової специфіки.

МОДУЛЬ 2. Особливості діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в ЗЗСО на рівні базової середньої освіти

Тема 2.1. Склад та основні функції учасників Команди супроводу дитини з особливими освітніми потребами

Розглядається нормативно визначений склад команди (керівник закладу, вчителі, асистент вчителя, практичний психолог, соціальний педагог, фахівці ІРЦ, батьки тощо).

Визначаються функції кожного учасника, принципи колегіальності, відповідальності, конфіденційності, регулярності засідань.

Тема 2.2. Розроблення та впровадження індивідуальної програми розвитку (ІПР) дитини з особливими освітніми потребами

Розглядається алгоритм розроблення та впровадження індивідуальної програми розвитку: аналіз висновку ІРЦ; визначення довгострокових і короткострокових цілей; планування адаптацій і модифікацій; організація корекційно-розвиткових занять; моніторинг результатів і перегляд ІПР.

Акцент робиться на практичному наповненні документа та його реалізації в освітньому процесі.

Тема 2.3. Роль батьків як рівноправних членів Команди у розробленні ІПР та моніторингу результатів навчання дітей

Розкривається роль батьків як рівноправних учасників команди у розробленні індивідуальної програми розвитку.

Участь у визначенні освітніх цілей, надання інформації про особливості дитини, співпраця у моніторингу результатів та підтримка навчання вдома.

Розвиток компетентностей командної роботи та ефективного планування індивідуальної освітньої траєкторії.

МОДУЛЬ 3. Партнерство вчителя й асистента вчителя на рівні базової середньої освіти

Тема 3.1. Практика та моделі співучителювання вчителя й асистента вчителя

Спрямованість на формування у педагогів глибокого розуміння організації ефективної спільної роботи вчителя та асистента вчителя у класі, особливо при роботі з учнями з особливими освітніми потребами (ООП).

Розглядаються моделі спільного викладання: один навчає — інший допомагає; паралельне навчання; станційне навчання; командне викладання.

Аналізуються переваги та умови ефективної співпраці.

Тема 3.2. Співпраця з іншими фахівцями (психологами, учителями-дефектологами, фахівцями ІРЦ та іншими). Особливості взаємодії вчителя з батьками.

Розвиток компетентностей педагогів щодо міжпрофесійної взаємодії та налагодження ефективної комунікації з усіма учасниками освітнього процесу, що забезпечує якісну підтримку учнів з особливими освітніми потребами (ООП).

Висвітлюються механізми взаємодії з психологами, дефектологами, фахівцями ІРЦ, а також особливості професійної комунікації з батьками.

Тема 3.3. Роль асистента дитини (учня). Розмежування функцій асистента вчителя та асистента дитини (учня)

Формування у педагогів чіткого розуміння ролі та компетенцій асистента вчителя й асистента дитини в освітньому процесі, особливо при роботі з учнями з особливими освітніми потребами (ООП).

Належне розмежування функцій забезпечує ефективну підтримку, запобігає дублюванню роботи та підвищує якість інклюзивного навчання.

МОДУЛЬ 4. Поняття та принцип універсального дизайну у навчанні

Тема 4.1. Застосування диференційованого підходу до планування навчальних завдань, методів навчання, способів і форм оцінювання результатів навчання учнів

Формування компетентностей педагогів у застосуванні диференційованого підходу для забезпечення доступності та ефективності навчання всіх учнів, включно з учнями з особливими освітніми потребами (ООП), у класах базової середньої освіти.

Диференційований підхід дозволяє враховувати індивідуальні можливості, темпи засвоєння знань, стиль навчання та потреби кожного учня, забезпечуючи оптимальний рівень підтримки і стимулювання розвитку.

Тема 4.2. Поняття та стратегії розумного пристосування . Допоміжні засоби для навчання осіб з особливими освітніми потребами.

Аналізуються стратегії розумного пристосування, використання технічних і дидактичних засобів, що забезпечують доступність навчання.

Впровадження концепції розумного пристосування та використанню допоміжних засобів у навчанні учнів з особливими освітніми потребами (ООП) у закладах базової середньої освіти.

Стратегія розумного пристосування забезпечує рівний доступ до навчання, зменшує освітні бар'єри та підтримує розвиток компетентностей усіх учнів.

Тема 4.3. Загальношкільний підхід до створення безбар'єрного, безпечного інклюзивного середовища. Ресурсна кімната в закладі освіти

Розглядається загальношкільний підхід до створення безпечного, інклюзивного простору, організація ресурсної кімнати, формування культури підтримки та прийняття різноманіття.

Формування компетентності щодо створення системного безбар'єрного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

З метою закріплення здобутих знань, формування практичних навичок та перевірки розуміння матеріалу учасники виконують практичні завдання, які відповідають тематиці програми та очікуваним результатам навчання.

Орієнтовні типи практичних завдань:

аналіз ситуацій/кейсів (розбір професійних ситуацій з практики учасників; вирішення педагогічних задач; обговорення варіантів дій у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (1-5 рівнів підтримки) тощо;

розробка методичних матеріалів (створення планів уроків, занять, тренінгів; розробка презентацій, дидактичних матеріалів; написання алгоритмів дій або інструкцій);

практичні тренінгові вправи (рольові ігри (моделювання ситуацій); робота в групах, парах);

виконання тестових/діагностичних завдань (рефлексійні анкети, опитування, самооцінювання);

робота з нормативними документами (аналіз змін у законодавстві; оцінка відповідності освітньої діяльності вимогам державних стандартів) тощо.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
3. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text>
4. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ від 27.12.2019 № 1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
6. Типова освітня програма 5-9 клас. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>
7. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 7-9 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти: наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 № 1093. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>

Основна література

1. Онопрієнко О.В. Формальне оцінювання навчальних досягнень учнів: сутність і методика здійснення/О. В. Онопрієнко//Український педагогічний журнал. – 2016. – №4. – С.36-42
2. Асистент вчителя у закладі загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання: навчально-методичний посібник/А. А. Колупаєва та ін. Харків: Видавництво «Ранок», 2019. 216 с.
3. Безпечна і дружна до дитина школа в контексті і реформи «НУШ» / В. Пономаренко, Т. ВоронцоваЮ О. Сакович та іню – К.: Алатон, 2020. – 64 с. – Режим доступу: https://www.unicef.org/ukraine/media/3646/file/safe_school_in_NUS.pdf/
4. Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти: керівництво для тренерів: навч.-метод. Посіб. Київ. 2018. 174 с.
5. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навч.-метод. посіб./ А. А. Колупаєва, О. м, Таранченко. Харків: Видавництво «Ранок», 2019. 304 с.
6. Універсальний дизайн в освіті: посібник/ Під. заг. ред. Софій Н. З. К.: ТОВ «Видавничий дім»Плеяди», 2015. 76 с.

Інтернет-ресурси

1. Публікації Українського інституту розвитку освіти. URL: <https://uied.org.ua/publikaczii/>